

Smjernice za implementaciju kurikuluma nastavnog predmeta Društvo i zajednica

Uvod u nastavni predmet Društvo i zajednica

Nastavni predmet Društvo i zajednica je multidisciplinarni nastavni predmet koji je nastao podjelom nastavnog predmeta Priroda i društvo na nastavne predmete Prirodoslovlje te Društvo i zajednica. Znanstvenim pristupom učenju i poučavanju u sadržajima nastavnog predmeta Društvo i zajednica potiče se razvoj pozitivnog stava i osobnosti svakog učenika¹ spoznavanjem života pojedinaca i zajednica u sadašnjosti i prošlosti Hrvatske. Postupnim upoznavanjem obilježja prostora i njegovih zakonitosti učenik stječe znanja, oblikuje stavove te razvija kritičko mišljenje i vještine za kvalitetno življenje, ali i održivo djelovanje u skladu s prirodom. Kompetencije stečene u nastavnom predmetu Društvo i zajednica omogućuju učeniku bolje razumijevanje svijeta koji ga okružuje, lakše snalaženje u novim situacijama u društvenom okružju te donošenje odluka za osobnu dobrobit uz istodobno razvijanje osjetljivosti za druge i cjelokupno životno okružje. Razvijanjem socijalne i ekološke svijesti učenik razvija solidarnost i pozitivne etičke stavove. Učenik će usvajanjem odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Društvo i zajednica steći i osnovne kompetencije snalaženja u prostoru te osnovne elemente geografske pismenosti. Svrha je poučavanja povijesnih događaja poticanje interesa učenika za proučavanje prošlosti, razumijevanje i snalaženje u sadašnjosti te stjecanje općih i generičkih kompetencija nužnih za aktivno sudjelovanje u društvu kao člana lokalne zajednice, građanina Republike Hrvatske, Europe i svijeta.

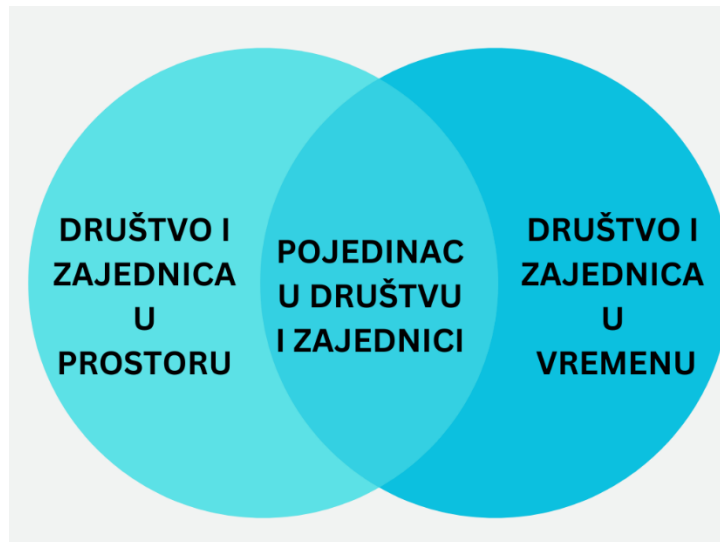
Učenje opažanjem, otkrivanjem, istraživanjem i stvaranjem temelj je učenja i razumijevanja novih pojmova i procesa u nastavnom predmetu Društvo i zajednica. Takvo se učenje uz ostale načine ostvaruje i izvanučioničkom nastavom i terenskim radom jer učenici tijekom školske godine aktivno sudjeluju u strukturiranim aktivnostima poučavanja i učenja usmjerenih prepoznavanju, analiziranju i kritičkom promišljanju odnosa u društvu i zajednici. Tijekom učenja i poučavanja učitelj potiče razvoj divergentnog mišljenja, kreativnost, rješavanje problema te uvažavanje ideja i različitih načina razmišljanja uz kritički pristup, suradnju i komunikaciju.

Nastavni predmet Društvo i zajednica uči se i poučava u prvim četirima razredima osnovne škole 35 sati godišnje i temelj je za učenje i poučavanje nastavnih predmeta Geografija i Povijest u nastavku obrazovanja.

Koncepti u nastavnom predmetu Društvo i zajednica

Učenjem nastavnog predmeta Društvo i zajednica usvajaju se odgojno-obrazovni ishodi organizirani u sljedećim trima konceptima, jednako važnim u stjecanju znanja i vještina te oblikovanju stavova i vrijednosti: Društvo i zajednica u prostoru, Društvo i zajednica u vremenu te Pojedinac u društvu i zajednici. Koncepti se međusobno prožimaju pružajući učeniku mogućnost da različitim sadržajima i aktivnostima u svakom razredu neprestano proširuje i produbljuje njihovo razumijevanje (slika 1.).

¹ U tekstu Smjernica pojmovi *učenik* i *učitelj* označavaju osobe obaju spolova.

Slika 1. Prožimanje koncepata u nastavnom predmetu Društvo i zajednica

Koncept Društvo i zajednica u prostoru pridonosi razvoju prostornoga mišljenja, a time i stjecanju temeljnih kompetencija potrebnih za život i snalaženje u prostoru te za organizaciju prostora. Prostorno mišljenje potrebno je razvijati od najranije dobi, najprije razumijevanjem međusobnog položaja i odnosa u neposrednom prostoru (kući, učionici, školi), a potom šireći prostorni obuhvat na zavičaj, regije i cijelu državu razvijajući i kartografsku pismenost. Ovo je temeljni koncept za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnoga predmeta Društvo i zajednica jer se u prostoru odvijaju sve prirodne pojave i društveni procesi važni za pojedinca, zajednicu i društvo. Prostor i ljudi neraskidivo su povezani i međuovisni. Prostor i njegova obilježja pružaju identitetsku osnovu zajednicama, što se očituje u načinu življenja te razvoju određenih djelatnosti i oblika naseljenosti, ali i ljudi pridonose identitetu prostora kulturom, tradicijom, jezikom, religijom, djelatnostima i svim ostalim aktivnostima. Ta međuovisnost i interakcija može biti pozitivna i negativna, a učenike treba poticati na usvajanje načela održivog razvoja, tj. djelovanja na prostor s ciljem očuvanja okoliša za buduće generacije.

Konceptom Društvo i zajednica u vremenu učenik stječe kompetencije važne za snalaženje u vremenu i organizaciju određenih vremenskih intervala te za razumijevanje društvenih događanja u prošlosti i sadašnjosti. Ovo je također temeljni koncept jer se bez vremenskog okvira ne mogu razumjeti prošlost i sadašnjost niti istražiti odnosi među događajima u društvu i zajednici. Na temelju ovog koncepta izgrađuje se osjećaj za tijek, slijed i trajanje događaja. Promjene i odnosi u vremenu ostavili su trag zabilježen u povijesnim izvorima pa je poučavanjem i učenjem nastavnog predmeta potrebno razvijati kompetencije vezane uz njihovo pravilno analiziranje s posebnim naglaskom na važnost i ulogu kulturno-povijesne baštine. Za ovaj je koncept iznimno važno razumijevanje uzroka i posljedica pojedinih važnih događaja u zavičaju, tradicijskoj regiji i Hrvatskoj. Razumijevanje koncepta Društvo i zajednica u vremenu pridonosi spoznajama o oblikovanju prostornih identiteta na lokalnoj, regionalnoj, državnoj i globalnoj razini.

Koncept Pojedinač u društvu i zajednici usmjeren je na razumijevanje uloge pojedinaca u društvu i zajednici, njihove međuovisnosti i međusobnih utjecaja. Odnosi pojedinca s drugima ključni su za razvoj socijalizacije i identiteta te za osobni rast i razvoj. Važno je kod učenika osvijestiti složenost i raznolikost interakcija s drugima, razvijati osjetljivost za druge i drugačije te poticati na uočavanje povezanosti dobrobiti pojedinca i društvene zajednice kojoj pripada. Naglasak je na kulturi poštivanja različitosti, pridržavanja dogovorenih pravila, izvršavanja dužnosti i zastupanja temeljnih ljudskih vrijednosti. Ovim će konceptom učenici razvijati komunikacijske i socijalne vještine, uvažavati različite

stavove i mišljenja te će se poticati njihova znatiželja za otkrivanjem pojava i procesa u društvenoj zajednici.

Posebnosti nastavnog predmeta Društvo i zajednica

Podjelom nastavnog predmeta Priroda i društvo nastala su dva nova predmeta: Društvo i zajednica te Prirodoslovlje. Izdvajanjem nastavnog predmeta Društvo i zajednica stavlja se naglasak na složenost i kompleksnost društvenog života svake osobe. Kurikulum je zbog toga osmišljen tako da se učenik od prvog razreda osnovne škole upoznaje sa životom najprije u zajednicama čiji je dio, a koje uključuju obitelj, razrednu zajednicu te zajednicu vezanu uz mjesto u kojem učenik živi. U kurikulumu nastavnog predmeta Društvo i zajednica pojam mjesto nije istoznačnica za naselje, no on to može biti. Mjesto se može poistovjetiti s naseljem u slučaju manjih naselja, odnosno sela, dok se pojam mjesta u većim gradovima poistovjećuje s četvrtima, odnosno dijelovima grada u kojem učenik živi. U drugom se razredu učenik upoznaje sa svojim naseljem u cijelosti, bez obzira je li u pitanju grad ili selo. Samim time, povećavaju se društvena i prostorna kompleksnost. Odgojno-obrazovni ishodi u trećem razredu obuhvaćaju prostor tradicijske regije i županije, prostornih cjelina važnih za razvoj šireg društvenog identiteta učenika. Učenik će se upoznati s pojmom županije koja može obuhvatiti veće ili manje područje od tradicijske regije. Upoznavanjem prostornog, kulturnog, gospodarskog i društvenog aspekta tradicijske regije razvija se lokalni identitet učenika koji će kasnije postati dijelom nacionalnog identiteta. U četvrtom se razredu učenik upoznaje sa širim prostornim, kulturnim, povijesnim, gospodarskim i društvenim kontekstom Republike Hrvatske.

Osim što se u kurikulumu širi prostor s kojim se učenik postupno upoznaje, širi se i vremenski okvir koji je važan za snalaženje u vremenu, ali i za razvoj kulturnog i društvenog identiteta, kao i kritičkog mišljenja. U prvom razredu učenik će svoje aktivnosti planirati unutar jednog dana i tjedna. Kurikulum naglašava važnost uzročno-posljedične povezanosti događaja u učenikovu životu pa će već od prvog razreda učenik uočavati da svaki događaj ima svoje uzroke i posljedice. Uzročno-posljedična povezanost događaja naglašava se tijekom svih četiriju razreda. U drugom će se razredu učenik koristiti kalendarom i urom. U trećem će se razredu učenik upoznati sa složenijim pojmovima: desetljeće, stoljeće, tisućljeće i era. Era je nov pojam u nastavi trećeg razreda osnovne škole te je važan u širem vremenskom kontekstu. Nije potrebno definirati eru, već je važno navesti događaje koji su početak ere (primjerice, rođenje Isusa Krista, kršćanska era). U četvrtom će se razredu učenik upoznati s povijesnim događajima i njihovim utjecajem na prostorni razvoj Hrvatske te utjecajem povijesnog naslijeđa na nacionalni identitet.

Tijekom svih četiriju razreda u kojima se uči i poučava nastavni predmet Društvo i zajednica naglašava se važnost pravila, prava i dužnosti svakog pojedinca. Učenik će pravila, prava i dužnosti povezati s njemu bliskim zajednicama kao što su obitelj, razredna zajednica i zajednice u mjestu te će se taj koncept širiti na zajednice u naselju, županiji, tradicijskoj regiji i na Republiku Hrvatsku. Važan je dio kurikuluma pojam osobne odgovornosti. Osobna odgovornost nije važna samo u poštivanju pravila i prava te izvršavanju dužnosti, već je važna i u osobnoj sigurnosti učenika. Kurikulum nastavnog predmeta Društvo i zajednica konceptom odgovornog poduzetničkog razmišljanja i inovativnosti nastoji potaknuti razvoj kritičkog mišljenja i društvene odgovornosti svakog učenika. Promjena u kurikulumu odnosi se i na odgojno-obrazovne ishode čiji je zadatak upoznati učenike s prijetnjama kao što su prirodne katastrofe, nesreće, ovisnosti, trgovanje ljudima, epidemije i druge prijetnje te načinima kako reagirati u takvim situacijama.

Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Društvo i zajednica

U učenju i poučavanju nastavnog predmeta Društvo i zajednica mogu se primijeniti brojne nastavne strategije, metode i oblici rada. Spiralno-uzlazni metodičko-didaktički model temelj je učenja i poučavanja nastavnog predmeta Društvo i zajednica. Prema tom modelu učenik svoja znanja, vještine i stavove neprestano širi i produbljuje te uči konceptualno. Spiralno-uzlazni metodičko-didaktički model omogućuje učitelju primjenu različitih nastavnih strategija, metoda i oblika rada. U učenju i poučavanju nastavnog predmeta Društvo i zajednica učenici mogu učiti na povijesnim izvorima i geografskim kartama, tijekom izvanučioničke nastave, istražujući te na još mnogo različitih načina. Neke od nastavnih strategija i metoda te oblici rada bit će opisani i oprimjereni u sljedećim poglavljima.

Strategije i metode učenja i poučavanja te oblici rada karakteristični za nastavni predmet Društvo i zajednica

Preporučuje se učiteljima češće izmjenjivanje nastavnih strategija i metoda učenja i poučavanja te pronalaženje novih rješenja za kreiranje nastavnih situacija zajedno s učenicima. Primjenom različitih nastavnih strategija i metoda učenik dolazi do postavljenih ciljeva na aktivniji, kreativniji i samostalniji način. U nastavku će biti opisane neke od nastavnih strategija i metoda te oblici rada koji pridonose kvalitetnijem usvajanju odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnom predmetu Društvo i zajednica i učenicima omogućuju bolje razumijevanje sadržaja i primjenu naučenog.

Nastavna strategija učenja otkrivanjem u prvi plan postavlja samog učenika u nastavni proces gdje se učenik takvim učenjem osposobljava za samostalno mišljenje i djelovanje. Mogu se upotrebljavati sljedeće metode: rad na povijesnim i svim ostalim izvorima, rad na tekstu, rad s geografskim kartama, demonstracija te vizualne i verbalne metode. Na ovaj način učenik uči analizirati, grupirati i vrednovati izvore, postavljati pitanja te donositi zaključke na temelju otkrivenog.

Korištenjem različitih strategija, metoda i oblika rada te njihovom izmjenom prema potrebama učenika nastavni proces postaje zanimljiviji. Da bi učenik postao aktivan istraživač koji uči otkrivanjem i istraživanjem te razvija interakciju s drugim učenicima, učiteljem, roditeljima i članovima zajednice u kojoj živi, pogodni su oblici izvanučioničke nastave.

Izvanučionička nastava je oblik nastave koji podrazumijeva usvajanje planiranih odgojno-obrazovnih ishoda izvan školske ustanove, u novom, drugačijem prostoru od onog u kojem učenici uobičajeno borave. Njom se učinkovitije poučavaju i uče sadržaji nastave koji iziskuju neposredno promatranje i kontakt s izvornom stvarnosti, a vrijednost takvog oblika rada ogleda se u poticanju aktivnog i iskustvenog učenja opažanjem, otkrivanjem i istraživanjem.

U nastavnom predmetu Društvo i zajednica veliki je broj odgojno-obrazovnih ishoda koji se mogu usvojiti raznim oblicima izvanučioničke nastave te tako povezati školu sa životom čineći nastavni proces zanimljivijim i životnijim. Školsko dvorište ili neki drugi adekvatni prostor u okružju škole vrlo je pogodan za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda kojima se razvija vještina orijentacije u prostoru. Tu je vještinu potrebno razvijati već od 1. razreda aktivnostima primjerenima dobi učenika i u poznatom okružju, a tijekom godina učenja i poučavanja to se okružje proširuje na zavičaj i županiju te tradicijsku i prirodnogeografsku regiju.

Odgojno-obrazovni ishodi vezani uz kulturno-povijesnu baštinu zavičaja, tradicijskih regija i Hrvatske mogu se usvojiti posjetima ustanovama koje brinu o kulturno-povijesnoj baštini te arheološkim i drugim lokalitetima kulturno-povijesne baštine. Odgojno-obrazovni ishodi koji se odnose na životno važne vještine, kao primjerice primjena pravila odgovornog ponašanja u prometu i u javnim, kulturnim i zdravstvenim ustanovama, obvezno se usvajaju raznim aktivnostima izvanučioničke nastave.

Sadržaji pogodni za izvanučionički oblik nastave su i oni vezani uz uloge povijesnih osoba i događaja, kulturno-povijesne spomenike i elemente identiteta tradicijske regije (npr. govor, nošnje, toponimi, uporabni predmeti, pjesme, plesovi, tradicijska jela, proizvodi tradicijske regije, načini gradnje objekata, materijal za gradnju objekata...), a sve u suradnji s članovima zajednice koji pridonose oblikovanju i očuvanju identiteta te u muzejima, arhivima, galerijama, knjižnicama i na samim povijesnim lokalitetima (npr. arheološkim parkovima).

Od najranije dobi važno je kod učenika osvještivati postojanje mogućih prijetnji osobnoj sigurnosti u zajednicama te važnost osobne odgovornosti za svoje postupke u smanjenju rizika od mogućih ugroza osobne sigurnosti (npr. požari, potresi, poplave, vremenske nepogode...), što se također može ostvarivati raznim oblicima izvanučioničke nastave u suradnji s lokalnim stožerima civilne zaštite, dobrovoljnim vatrogasnim društvima, Hrvatskom gorskom službom spašavanja, policijom, Crvenim križem itd.

Izvanučionička nastava omogućuje integraciju nastavnih sadržaja različitih predmeta s ciljem sveobuhvatnijeg doživljaja i razumijevanja prostorne stvarnosti te uočavanja uzročno-posljedičnih veza i odnosa. Nastavni predmet Društvo i zajednica može ostvariti suradnju s bilo kojim drugim nastavnim predmetom tijekom izvanučioničke nastave, a naročito je poželjna suradnja s nastavnim predmetom Prirodoslovlje. Za to su najpogodniji sadržaji koji se odnose na geografske posebnosti zavičaja, županije te tradicijske i prirodnogeografske regije koji se dijelom usvajaju odgojno-obrazovnim ishodima u Prirodoslovlju (prirodna obilježja prostora), a dijelom ishodima u Društvu i zajednici (utjecaj prirodne osnove na naseljenost i gospodarske djelatnosti). Tako će učenici dobiti sveobuhvatnu sliku prostora.

Svojim odgojnim djelovanjem izvanučionička nastava ujedno je i izvrstan oblik provedbe i ostvarivanja odgojno-obrazovnih očekivanja međupredmetnih tema koje pridonose cjelovitom razvoju učenika, kao i razvoju općeljudskih vrijednosti i temeljnih kompetencija 21. stoljeća. Sudjelovanjem u izvanučioničkoj nastavi učenik stječe različita životna iskustva, socijalne kompetencije i komunikacijske vještine.

Terenska nastava jedan je od oblika izvanučioničke nastave koji se izvodi u izvornoj stvarnosti s ciljem njenog upoznavanja. Tijekom terenske nastave učenik razvija vještine korištenja različitih metoda istraživanja (npr. opažanje, opisivanje, mjerenje, skiciranje, intervju, anketiranje...) te se uči služiti različitim nastavnim sredstvima i pomagalima (npr. kompas, geografska karta).

Osnove orijentacije u prostoru započinju ostvarivanjem odgojno-obrazovnih ishoda već u 1. razredu kada bi učenik trebao moći opisati vlastiti položaj i položaj drugih osoba i predmeta u prostorima poznatog okružja te objasniti promjenjivost prostornih odnosa ovisno o promjeni svojeg položaja, što je temelj razvoja vještine orijentacije u prostoru. U idućim godinama učenja i poučavanja nastavnog predmeta Društvo i zajednica odgojno-obrazovni ishodi vezani uz vještinu orijentacije u prostoru postaju složeniji, širi se prostorni obuhvat te se uvodi služenje geografskom kartom i kompasom. Stjecanje osnova orijentacije u prostoru i kartografske pismenosti preduvjet je uspješnijeg usvajanja odgojno-obrazovnih ishoda iz nastavnog predmeta Geografija.

Intervju je jedna od metoda istraživanja kojom se na terenu mogu prikupiti potrebni podaci. Vrlo je česta metoda u društveno-humanističkim istraživanjima te pogodna za nastavni predmet Društvo i zajednica uz pretpostavku da obrati pozornost na dob učenika i da se radi uz pomoć i vodstvo učitelja. Korištenjem ove metode istraživanja važno je učeniku osvijestiti da nije svaki razgovor na terenu intervju. Kako bi on bio svrhovit, potrebno je prvo odrediti cilj intervjuiranja i naučiti postavljati dobra pitanja koja će učenika približiti cilju. Upravo radi toga ova se metoda može početi upotrebljavati tek od 3. razreda kad većina učenika svlada vještine čitanja i pisanja. Učitelj će u pripremi za terenski rad pomoći učenicima odrediti cilj istraživanja te ih usmjeriti na postavljanje dobrih pitanja, odnosno bit će korištena metoda strukturiranog intervjua s unaprijed osmišljenim istim pitanjima za sve ispitanike. S obzirom na

moгуćnosti, intervju se mođe i snimati u obliku audio ili videozapisa. Pomoć učitelja važna je i u fazi nakon provedbe intervjuja kad će biti potrebno analizirati prikupljene informacije i na temelju njih donijeti zaključke. Korištenje ove metode u nastavnom predmetu Društvo i zajednica preporučuje se pri usvajanju odgojno-obrazovnih ishoda vezanih uz kulturno-povijesnu baštinu i elemente identiteta.

Anketiranje je još jedna metoda prikupljanja potrebnih podataka na terenu vrlo pogodna za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Društvo i zajednica. Prednost pred metodom intervjuja je što se anketiranjem mođe u kraćem vremenu prikupiti više odgovora na željena pitanja. Radi se o metodi koja također nije pogodna za korištenje prije 3. razreda, a u njezinoj pripremi, provedbi i analizi potrebna je pomoć učitelja.

Živimo u svijetu stalnih brzih promjena kojima se treba prilagođavati i koje neminovno nose mnoge problemske situacije pa je kod učenika već od najranije dobi potrebno razvijati strategiju rješavanja problema. Rješavanje problema je postupak pokušaja pronalazjenja jednog ili više rješenja za izazovne situacije u kojima se možeme naći. To je važna strategija primjenjiva u svim aspektima života i vrlo tražena vještina kod zapošljavanja, a da bi bili što vještiji u njezinoj primjeni, potrebno ju je vježbati.

Proces ili ciklus rješavanja problema pojednostavljeno je prikazan shemom (slika 2.). Sve počinje od prepoznavanja i definiranja problema koji ima neke manje ili više poznate činjenice i kontekst u kojem je nastao. Potom je potrebno osmisliti što više ideja o mogućim rješenjima problema jer se gotovo svaki problem mođe riješiti na više načina, što je potrebno osvijestiti učenicima. Nakon tog koraka slijedi donošenje odluke o odabiru najboljeg mogućeg rješenja i njegova primjena (testiranje), a na kraju analiza koja će pokazati koliko smo bili uspješni i je li se možda potrebno vratiti na neki prethodni korak i pokušati doći do boljeg rješenja. Prilikom analize važno je i osvijestiti što se napravilo dobro, a što treba unaprijediti kako bi bili učinkovitiji. Put do cilja nije jednostavan jer najčešće postoje brojne prepreke koje treba svladati, a za to je potrebno poznavati razne tehnike, alate i samu strategiju rješavanja problema, primjenjivati stečena znanja, vještine i kompetencije iz različitih nastavnih predmeta te biti ustrajan.

Slika 2. Ciklus rješavanja problema

(Izvor: <https://arhiva-2021.loomen.carnet.hr/course/view.php?id=8522>)

Učenje i poučavanje primjene strategije rješavanja problema ima brojne koristi za učenike. Neke od najznačajnijih su razvoj kritičkog mišljenja, kreativnosti, upornosti, komunikacijskih vještina, vještina rada u timu, samouvjerenosti te vještine suočavanja s problemima i osobne odgovornosti za donošenje

odluka. Primjena ove strategije u poučavanju obogaćuje i aktualizira nastavni proces, postavlja učenike u izazovne situacije te od njih traži aktivno sudjelovanje. Tijekom učenja i poučavanja nisu toliko važna rješenja postavljenih problema, već je fokus na samom procesu i razvoju kompetencija.

Nastavni predmet Društvo i zajednica svojim odgojno-obrazovnim ishodima i sadržajima pruža mnoge mogućnosti za primjenu strategije rješavanja problema. Učitelj bira problemske zadatke primjerene dobi učenika i vodi ih kroz pojedine etape rješavanja problema.

Primjer problemskog zadatka može biti sigurno kretanje na putu od kuće do škole i u mjestu, što je dio odgojno-obrazovnog ishoda DIZ OŠ A.1.2. *Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru.* U svakodnevnom životu važno je sigurno korištenje prometnica. Uvod u problem može biti kretanje cestom bez nogostupa. Učenik promatra niz slika na kojima je prikazano sudjelovanje djece u prometu, a na tim slikama uočava nogostup, semafor i druge sudionike u prometu. Na jednoj slici ne vidi se nogostup, već samo kolnik i vozila u oba smjerovima. Učenik opisuje sliku te potaknut pitanjima zaključuje da se ovakvom prometnicom ne može kretati sigurno kao u drugim primjerima. Definiranje problema sigurnog kretanja prometnicom koja nema nogostup prva je etapa rješavanja problema. U drugoj etapi učenik iznosi ideje koje bi mogle riješiti ovaj problem, primjerice hodamo desnom stranom kolnika, hodamo lijevom stranom kolnika ili uopće se ne krećemo prometnicom kao pješaci. U sljedećoj etapi učenik sam odabire ideju koju će primijeniti u sljedećem koraku. Primjena ideje rješenja ovog problema ne mora se provoditi u stvarnoj prometnoj situaciji, već se može nacrtati poligon na školskom igralištu. Nakon primjene odabrane ideje učenik analizira rezultate rješenja koje je isprobao u ovoj situaciji. Konkretno, učenik će odrediti koje je rješenje bilo najsigurnije za kretanje u prometu. Ako problem nije riješen, učenik može odabrati novu ideju koju će primijeniti i potom analizirati njezinu primjenu. Rješenje se može usporediti s prometnim pravilom o kretanju takvom prometnicom.

Strategija planiranja, odnosno vještina upravljanja vremenom izuzetno je važna za život pa ju je potrebno razvijati kod učenika od najranije dobi te osvještavati njezinu vrijednost za učinkovito učenje te obavljanje poslova i ostalih obveza. U nastavnome predmetu Društvo i zajednica u konceptu Društvo i zajednica u vremenu već od 1. razreda postoje ishodi koji se odnose na organiziranost vremena u svakodnevnom životu (DIZ OŠ B.1.1.) te na vremenski slijed i uzročno-posljedičnu povezanost događaja i aktivnosti (DIZ OŠ B.1.2.) i osnova su za vježbanje ove životno važne vještine. Strategije planiranja trebaju se vježbati na učenicima bliskim primjerima iz svakodnevnog života te će nove pojmove (npr. dijelovi dana, dani u tjednu) učenici usvajati u životnom kontekstu.

Organizacijske strategije važan su i neizostavan dio procesa učenja i poučavanja kojima će se učenici osposobiti za ovladavanje procesima učenja i usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda. Dio su kognitivnih strategija učenja koje počivaju na pretpostavci da organizirane i grupirane informacije pridonose lakšem pamćenju i razvoju viših kognitivnih razina. Cilj je suvremene škole stvoriti aktivnog učenika, a ne pasivnog slušača koji prima informacije. Učenici trebaju biti sposobni organizirati svoje vlastito učenje i informacije, tražiti podršku u slučaju potrebe te procjenjivati svoj rad. Upravljanje informacijama jedna je od ključnih vještina potrebnih za učenje. Ona se odnosi na prepoznavanje potrebe za informacijama, na njihov pronalazak, vrednovanje i korištenje te na stvaranje novih informacija i znanja. Neke od metoda koje mogu biti korištene već od 1. razreda osnovne škole su skiciranje i izrada jednostavnih organizacijskih dijagrama (npr. Vennov dijagram). Preporučuje se razvijati organizacijsku strategiju i u korelaciji s nastavnim predmetom Informacijske i digitalne kompetencije.

Primjenom različitih strategija kod učenika razvijamo kompetenciju učiti kako učiti u svakoj situaciji učenja i poučavanja. Važno je učenicima omogućiti samostalni odabir aktivnosti, sadržaja i pristupa učenju. Time učenici stječu vještine samostalnog učenja, upoznaju sebe kao učenika, uče postavljati svoje ciljeve učenja i upravljati procesom učenja, emocijama i motivacijom te vrednovati naučeno.

Primjeri za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Društvo i zajednica u 1. razredu

1. primjer

Uvod: Za primjer je izabran odgojno-obrazovni ishod kojem je cilj razvijanje prostornog mišljenja i primjenjivanje prostornih odnosa (ispred – iza, lijevo – desno) jer pripadaju svakodnevnim vještinama važnim za život. Naglasak je potrebno staviti i na uočavanje promjenjivosti prostornih odnosa ovisno o promjeni položaja jer je to vještina koja prethodi orijentaciji u prostoru pa ju je potrebno postupno razvijati kod učenika od najranije dobi i to najprije u poznatome svakodnevnom okružju.

Navedeno je nekoliko primjera aktivnosti i vrednovanja kojima je cilj usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda i koji mogu biti poticaji za kreiranje ostalih primjera. Važno je dovoljno vremena posvetiti vježbanju kako bi učenici svladali vještinu do razine primjenjivosti u svakodnevnome životu.

Glavni ishod: DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru.

Ishodi iz razrade ishoda:

- opisuje vlastiti položaj, položaj drugih osoba i predmeta u prostorima poznatog okružja
- primjenjuje u svakodnevnim situacijama odnose: ispred – iza, lijevo – desno
- objašnjava promjenjivost prostornih odnosa ovisno o promjeni svojeg položaja.

Planirani broj nastavnih sati: 2

Opis aktivnosti učenika:

1. aktivnost (u učionici)

Učitelj traži od učenika da ustanu sa stolaca i stanu svatko ispred svojeg stolca te da usmeno opišu vlastiti položaj u odnosu prema svojem stolcu. Očekuje se da će se u opisivanju učenici koristiti pojmom *ispred* kako bi opisali svoj položaj ispred stolca, a ako se njim ne koriste, treba ih na njega uputiti. Nakon toga učitelj traži od učenika da usmeno opišu položaj njihova stolca u odnosu na njih. Očekuje se da će se u opisivanju učenici koristiti pojmom *iza* kako bi opisali položaj stolca iza njih. Potom se radi vježba kako bi učenici uočili da se promjenom njihova položaja mijenjaju prostorni odnosi – učitelj traži od učenika da promijene svoj položaj na način da stolac bude ispred njih, a oni iza njega.

Aktivnost za darovite učenike: Potrebno je staviti učenike u početni položaj iza stolca i postaviti problemski zadatak: *Što treba učiniti da stolac bude iza njih ako se stolica ne smije pomicati, a oni ne smiju hodati?* Očekivani je odgovor da učenici trebaju okrenuti leđa stolcu. Potrebno je zatražiti od učenika da objasne zašto je došlo do promjene prostornih odnosa okretanjem leđa stolcu i jesu li okretanjem ipak promijenili položaj svojeg tijela iako se nisu kretali u prostoru.

2. aktivnost (u učionici)

Potrebno je posložiti učenike u trojke jedan iza drugog i tražiti da svaki učenik opiše vlastiti položaj u odnosu na položaj ostalih dvaju članova iz trojke koristeći se izrazima *ispred* i *iza*. Potom treba zatražiti da učenik koji je u sredini trojke stane na prvo mjesto i objasni do kakve je promjene njegova položaja došlo i zašto, ali i do kakve je promjene došlo u položaju ostalih članova trojke.

3. aktivnost (na školskom dvorištu)

Potrebno je posložiti učenike u parove koji se drže za ruke i zatražiti da imenuju ruku kojom se drže (lijeva – desna) te da odrede na kojoj se strani (lijevo ili desno) nalaze s obzirom na svojeg para. Potom

treba zatražiti da promijene položaj na način da se sada u držanju koriste drugom rukom i da ponovno odrede na kojoj se strani (lijevo ili desno) nalaze s obzirom na svojeg para.

4. aktivnost (na školskom dvorištu)

Potrebno je postaviti učenike na izlazna vrata školske zgrade, prošetati s njima do izlaza iz školskog dvorišta na cestu i zatražiti:

- a) da odrede kamo trebaju skrenuti (lijevo ili desno) kako bi krenuli u pravcu prema svojoj kući
- b) da opišu što se nalazi ispred, a što iza njih te što im je s lijeve, a što s desne strane koristeći se u opisu objektima iz okoliša škole, tj. školskog dvorišta.

Potom treba postaviti učenike prema ulazu u školsko dvorište i zatražiti da opišu svoj položaj i položaj nekih objekata koje vide u neposrednom okružju koristeći se pojmovima ispred – iza te lijevo – desno i zatražiti objašnjenje zašto je došlo do promjene prostornih odnosa.

Učenicima s teškoćama, ako je potrebno, učitelj pomaže u izvođenju vježbi tijekom svih aktivnosti. Ako neki učenici imaju velikih poteškoća s razlikovanjem lijeve i desne strane, mogu im se na ruke staviti naljepnice s početnim slovima (L, D) koje bi ih asocirale na ispravnu stranu. Također, mogu se učenicima dati ilustracije s riječima koje prikazuju odnose *ispred* – *iza* kao pomoć pri uočavanju odnosa u prostoru.

Vrednovanje:

Primjer vrednovanja za učenje: Vrednovanje se odvija uz pomoć crvenih i zelenih kartica koje učitelj unaprijed pripremi i podijeli učenicima te se njima može koristiti više puta. Potrebno je s učenicima unaprijed dogovoriti značenje pojedine boje – npr. podizanje zelene kartice znači „točno”, a podizanje crvene kartice „netočno”. Učitelj demonstrira odnose u prostoru te ih opisuje pojmovima *ispred*, *iza*, *lijevo*, *desno*, a učenici dižu kartice ovisno smatraju li učiteljevo objašnjenje točnim ili netočnim. Na taj način učitelj dobiva uvid koliko je učenika u razredu usvojilo odgojno-obrazovni ishod i treba li osmisliti još aktivnosti za vježbanje, a uočava i kojim je učenicima potrebna dodatna pomoć.

Primjer vrednovanja za učenje: Učitelj usmeno postavlja učenicima pitanja na koja trebaju usmeno odgovoriti ili demonstrirati neki položaj u prostoru, a svi ostali učenici, koristeći se crvenim i zelenim karticama, procjenjuju je li odgovor točan ili netočan. Na taj su način svi učenici u razredu aktivni, učitelj dobiva uvid jesu li učenici koje ispituje usvojili odgojno-obrazovne ishode, ali ujedno i uvid koliko su ishode usvojili i svi ostali učenici u razredu. Shodno rezultatima odlučuje je li potrebno provesti dodatne aktivnosti vježbanja.

Primjeri pitanja:

1. Stani ispred svoje klupe. Opiši gdje se nalazi klupa u odnosu na tebe koristeći se pojmovima *ispred* i *iza*.
2. Opiši svoj položaj u odnosu na učenika s kojim sjediš u istoj klupi koristeći se pojmovima *lijevo* i *desno*. Potom stani učeniku s kojim sjediš u istoj klupi s njegove druge strane. Opiši svoj položaj koristeći se pojmovima *lijevo* i *desno*. Objasni zašto je došlo do promjene odnosa u prostoru.
4. Stani ispred učenika s kojim sjediš u istoj klupi gledajući ga u lice te podigni svoju desnu ruku i njegovu desnu ruku. Potom se okreni udesno i napravi tri koraka. Opiši svoj položaj. Objasni što se promijenilo.

Primjer za vrednovanje kao učenje: Kako bi učenici proveli samovrednovanje, odnosno procijenili jesu li usvojili ishode, mogu se također koristiti crvenim i zelenim karticama. Učitelj izgovara tvrdnje na

koje učenici odgovaraju podizanjem kartice određene boje ovisno o njihovoj samoprocjeni. Potrebno je s učenicima unaprijed dogovoriti značenje pojedine boje – npr. podizanje zelene kartice znači da se učenik u potpunosti slaže s tvrdnjom učitelja, a podizanje crvene kartice znači da se učenik ne slaže s tvrdnjom učitelja, već smatra da mu je potrebno još vježbanja kako bi usvojio vještine. Nakon samovrednovanja učenika učitelj će dobiti uvid u to koliko su učenici objektivni u samoprocjeni te im ukazati na važnost objektivnog samovrednovanja koje je također potrebno vježbati od najranije dobi.

Primjeri tvrdnja:

1. Mogu brzo i točno podići lijevu ruku nakon što to netko zatraži od mene.
2. Mogu brzo i točno skrenuti desno kad to netko zatraži od mene.
3. Lako i brzo mogu opisati što je ispred mene.
4. Teže mi je odrediti što je desno od mene nego što je iza mene.
5. Teže mi je odrediti što je ispred mene nego što je lijevo od mene.

Povezanost s međupredmetnim temama i drugim nastavnim predmetima:

osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.

goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.

uku A.1.2. Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja.

uku A.1.3. Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjeća je pri učenju i rješavanju problema.

uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjeća je.

uku B.1.4. Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.

uku D.1.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

PV OŠ C.1.1. Učenik primjenjuje osnovne vještine brige o sebi – primjenjuje pravilno držanje tijela u različitim situacijama.

MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz.

HJ OŠ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjeća je.

PRI OŠ A.1.1. Učenik opisuje prirodu kao cjelinu građenu od manjih dijelova uočavajući njihova svojstva na temelju opažanja neposrednog okoliša.

OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja.

OŠ TZK A.1.2. Provodi jednostavne motoričke igre.

OŠ TZK B.1.1. Slijedi upute za svrstavanje u prostoru i prema tjelesnoj visini.

2. primjer

Uvod: Odgojno-obrazovnim ishodom DIZ OŠ B.1.2. učenik će usvojiti primjenu vremenskog slijeda u svakodnevnom životu i opisat će prirodu vremenskog slijeda kao neizostavan dio zbivanja, događaja i promjena u prirodi. Učenicima želimo osvijestiti izmjenu dana i noći, svijetli i tamni dio dana (dan i noć, 24 sata) te pravilan slijed doba dana od jutra do večeri i noći. Osim dana u tjednu, učenicima želimo osvijestiti slijed promjena u prirodi.

Važno je učenike upućivati na prepoznavanje, izdvajanje i razlikovanje uzroka od posljedica kako bi dobili cjelovitu sliku zbivanja, događaja i promjena koje se odvijaju u vremenskom slijedu. Odgojno-obrazovnim ishodom iz razrade *povezuje slijed svojih obveza, aktivnosti i događaja s dijelovima dana, danima u tjednu i godišnjim dobima te prepoznaje uzroke i posljedice događaja u svakodnevnom životu*, učenik će prepoznati koji je događaj kojem prethodio, odnosno koje su posljedice koje je izazvao. Primjerice, redanje svakodnevnih aktivnosti pravilnim redoslijedom, crtanje svojih jutarnjih aktivnosti, izrada razrednog kalendara rođendana po mjesecima, izrada kalendara nastavne godine po godišnjim dobima (kronološka izmjena godišnjih doba), uzroci i posljedice (uzrok – želja za kućnim ljubimcem; posljedica – potreba brige o njemu).

Usvajanjem ovoga ishoda učenici će biti spremni u višim razredima, a posebno u nastavnom predmetu Povijest, osim izravno izrečenih uzroka i posljedica, uočiti ili zaključiti o njima i kada nisu eksplicitni (interpretativno razumijevanje) te će razumjeti da su neki uzroci i posljedice važniji od drugih i da postoje pozitivni i negativni te dugoročni i kratkoročni uzroci i posljedice. Takvim usložnjavanjem znanja kod učenika razvijamo sposobnost postavljanja pitanja, kritičkog mišljenja, rješavanja problema, donošenja odluka i aktivnog suočavanja s promjenama sagledavajući život i rad te pojave i procese u konkretnom vremenu i prostoru i njihove uzročno-posljedične veze kako bi se osposobili za život i rad.

Glavni ishod: DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.

Ishodi iz razrade ishoda:

- povezuje slijed svojih obveza, aktivnosti i događaja s dijelovima dana, danima u tjednu i godišnjim dobima
- prepoznaje uzroke i posljedice događaja u svakodnevnom životu.

Planirani broj nastavnih sati: 4

Opis aktivnosti učenika:

TRI POJMA – Vremenski slijed

1. aktivnost

Učenici su podijeljeni u skupine po troje. Učitelj svakoj skupini daje tri kartice s riječima. Svaki učenik uzme jednu karticu. Učenici se u skupini trebaju poredati pravilnim redoslijedom slijeva nadesno držeći svoju karticu.

Primjeri:

JUČER – DANAS – SUTRA

DORUČAK – RUČAK – VEČERA

JUTRO – PODNE – VEČER

PROŠLOST – SADAŠNJOST – BUDUĆNOST

5. ROĐENDAN – 6. ROĐENDAN – 7. ROĐENDAN

BUĐENJE – ODLAZAK U ŠKOLU – SPREMANJE ZA SPAVANJE

PROLJEĆE – LJETO – JESEN – ZIMA.

2. aktivnost

Učitelj stavlja pripremljenu lentu vremena na ploču, a zatim proziva skupine učenika. Skupine učenika, jedna po jedna, stanu pred ploču ispred crte vremena držeći svoje kartice. Poredaju se pravilnim redoslijedom te pročitaju/izgovore svoje riječi s kartica redom kako su se posložili. Nakon toga objašnjavaju zašto su se baš tako poredali (npr. jer se prvo ujutro jede doručak, kasnije ručak, a prije spavanja večera...).

PRIJE I POSLIJE – Uzrok i posljedica

1. aktivnost

Učitelj pokazuje učenicima nekoliko ilustracija. Na svakoj je ilustraciji učenik u nekoj situaciji. Učenici opisuju sliku.

Pitanja za vođenje razgovora:

1. Opišite ilustraciju. Koga vidite na ilustraciji? Gdje se nalazi? Kako se učenik osjeća?
2. Razmislite zašto se učenik tako osjeća. Što se dogodilo prije ove ilustracije?
3. Razmislite što se može dogoditi poslije ove ilustracije.

Učenici navode moguće razloge zašto se to dogodilo ili zašto se učenik tako osjeća. Zatim navode što se može dogoditi zbog toga.

1. ILUSTRACIJA: Učenik je dobio peticu.

Mogući uzroci: Učio je i trudio se.

Moguće posljedice: Zadovoljan je zbog svojeg uspjeha, učiteljica ga je pohvalila, roditelji su sretni.

2. ILUSTRACIJA: Učenik šeće psa.

Uzrok: Učenik je dobio psa za rođendan.

Posljedica: Učenik se treba brinuti o psu, redovito ga hraniti i voditi u šetnju.

3. ILUSTRACIJA: Učenik nije napisao zadaću.

Uzrok: Nije stigao, nije mu se dalo, zaboravio je.

Posljedica: Imat će puno više zadatake za idući sat.

4. ILUSTRACIJA: Učenik je gladan.

Uzrok: Nije jeo prije škole, zaboravio je doručkovati, nije stigao doručkovati.

Posljedica: Nije dobre volje, ne može se usredotočiti na zadatak, misli samo na užinu.

2. aktivnost

Nakon analize ilustracija i razgovora slijedi podjela u parove.

Učitelj svakom paru podijeli ilustracije događaja iz svakodnevnog života koji su učenicima bliski, isto tako im podijeli kartice u dvjema bojama. Svaki učenik uzme jednu karticu o kojoj će ovisiti njegov daljnji zadatak.

Učenici zajedno promatraju ilustraciju, a nakon toga svaki učenik radi svoj dio zadatka.

Učenik koji ima crvenu karticu crta što se moglo dogoditi prije događaja prikazanog na ilustraciji.

Učenik koji ima zelenu karticu crta što se može dogoditi poslije tog događaja.

Na kraju donose svoje crteže zajedno s ilustracijom i opisuju svoje crteže prepoznajući uzrok i posljedicu.

Daroviti učenici

Tijekom aktivnosti vremenskog slijeda učenicima zadamo određeni dan u tjednu, a učenik treba napisati koji je dan prethodio zadanom danu i koji dan slijedi nakon zadanog dana. Drugi je primjer da navede dane u kojima prema rasporedu sati ima Vjeronauk, Glazbenu kulturu i Likovnu kulturu.

U aktivnostima učenja uzroka i posljedica od učenika se može zatražiti da samostalno, po vlastitom izboru, nacrtaju neki događaj iz svakodnevnog života te odredi što se dogodilo prije tog događaja (uzrok) i što se dogodilo nakon tog događaja (posljedica).

Učenici s teškoćama

Uz izvođenje aktivnosti imaju radne listiće na kojima je pojednostavljen prikaz vremenskog slijeda te na njih ucrtavaju ono što nedostaje. Aktivnost vezana za uzroke i posljedice je da učenik u djelomično popunjenu tablicu sličicama dopunjava što nedostaje. Ako je potrebno, učitelj pomaže u izvođenju aktivnosti, npr. niže dane u tjednu prema dobivenom uzorku, nastavlja niz dana u tjednu. Prepoznaje barem jedan uzrok i posljedicu događaja u svakodnevnom životu, npr. spremanje školske torbe za određeni dan.

Vrednovanje:

Primjer vrednovanja za učenje: igra „Dan – noć” – Učitelj govori točne i netočne rečenice o vremenskom slijedu te uzrocima i posljedicama. Učenici pažljivo slušaju te čučnu ako je tvrdnja netočna, a ustanu ako je tvrdnja točna.

Primjeri tvrdnja:

Nakon utorka slijedi srijeda.

Petak je dan prije subote.

Vikend ima dva dana.

Nakon zime dolazi ljeto.

Utorkom osim udžbenika i bilježnica u školu nosimo pribor za crtanje jer imamo Likovnu kulturu.

Danas je srijeda, jučer je bio utorak, a sutra je četvrtak.

Ujutro večeramo.

Nedjeljom ne idemo u školu jer je to dan vikenda.

Ana nije napisala domaću zadaću i zbog toga je dobila pohvalu od učiteljice.

Tijekom zime nosimo toplu odjeću.

Primjer vrednovanja za učenje: Učenici sjede u krugu. Jedan učenik izgovara naziv jednog doba dana, a ostali učenici nastavljaju niz. Nakon toga prema istom primjeru nižu dane u tjednu i godišnja doba.

Primjer vrednovanja kao učenje: Učenici se nalaze u sredini učionice. Učiteljica izgovara rečenice. Učenici koji se u potpunosti slažu s rečenicom odlaze do ploče, oni koji se ne slažu odlaze na kraj učionice, a oni koji se niti slažu niti ne slažu ostaju na sredini učionice.

Mogu samostalno nabrojati dane u tjednu.

Mogu navesti po jednu svoju aktivnost za jutro, podne i večer.

Mogu imenovati sva godišnja doba.

Znam koji je danas dan, koji je bio jučer, a koji će biti sutra.

Znam objasniti zašto preko ljeta nosimo laganu odjeću.

Mogu navesti dva primjera što će se dogoditi ako se nismo pripremili za ispit znanja.

Znam koji dan u tjednu imamo Glazbenu kulturu.

Mogu navesti što moram ponijeti u školu kada imamo Tjelesnu i zdravstvenu kulturu.

Primjer vrednovanja naučenoga: Izlazna kartica – Navodi dane u tjednu prema redosljedu te svoje aktivnosti za određene dane (npr. trening, glazbena škola, pisanje domaće zadaće, vikend – odlazak kod bake, godišnja doba, *online* igrice vezane uz dane u tjednu i aktivnosti učenika).

Primjer izlazne kartice.

POREDAJ DANE U TJEDNU.

1. _____ 2. _____ 3. _____ 4. _____

5. _____ 6. _____ 7. _____

UTORAK ČETVRTAK PETAK PONEDJELJAK NEDJELJA SUBOTA SRIJEDA

NACRTAJ JEDNU AKTIVNOST KOJOM SE BAVIŠ U PONEDJELJAK, UTORAK I PETAK.

PONEDJELJAK

UTORAK

PETAK

Povezanost s međupredmetnim temama i drugim nastavnim predmetima

zdr A.1.3. Opisuje načine održavanja i primjenu osobne higijene i higijene okoline.

zdr B.1.2.A Prilagođava se novom okruženju i opisuje svoje obaveze i uloge.

osr A.1.1. Razvija sliku o sebi.

osr B.1.1. Prepoznaje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.

osr C.1.3. Pridonosi skupini.

goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.

uku A 1.3. Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.

uku A 1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.

uku B.1.2. Na poticaj i uz pomoć učitelja prati svoje učenje.

uku B.1.3. Na poticaj i uz pomoć učitelja učenik mijenja pristup učenju.

uku B.1.4. Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.

uku D.1.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.

OŠ HJ A.1.4. Učenik piše školskim formalnim pismom slova, riječi i kratke rečenice u skladu s jezičnim razvojem.

OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20.

MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz.

MAT OŠ E.1.1. Služi se podacima i prikazuje ih piktogramima i jednostavnim tablicama.

OŠ LK C.1.1. Učenik prepoznaje i u likovnom radu interpretira povezanost oblikovanja vizualne okoline s aktivnostima, sadržajima i namjenama koji se u njoj odvijaju.

OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja.

OŠ TZK A.1.2. Provodi jednostavne motoričke igre.

OŠ TZK D.1.2. Slijedi upute za rad i pravila motoričke igre.

OŠ PRI B.1.1. Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja.

OŠ PRI B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički.

OŠ PV A.1.1. Učenik izrađuje tvorevinu prema uputama koristeći različite materijale, pribor i alat za rad.

3. primjer

Uvod: Primjer ishoda u kojem će učenik odabirom ponašanja te svojim odlukama samostalno i savjesno preuzeti odgovornost za svoje postupke. Cilj je kognitivni i emocionalni razvoj stavova i vrijednosti u sigurnom, ali istovremeno izazovnom okružju. Iskustvenim učenjem potiče se sudjelovanje u životu i radu vlastite obitelji, razredne zajednice, škole i društva kojima učenik pripada. Svaka aktivnost uvažava iskustva šestogodišnjaka zahtijevajući od njega da promatra, promišlja, ispituje i stvara vlastite zaključke.

Pitanjima pozivamo učenike na međusobnu interakciju iskazivanja osobnih mišljenja u poticajnoj okolini gdje svi surađuju tijekom komunikacije uz izbjegavanje konfliktne situacije. Učenik postupno postaje savjestan član svoje razredne zajednice u kojoj ima određenu ulogu. Ponekad se pojave teškoće pri odlučivanju i teže se ostvaruju suradnje jer je naglašen natjecateljski duh.

Glavni ishod: DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu

Ishodi iz razrade ishoda:

– prepoznaje posljedice nepoštivanja pravila u razrednoj zajednici, školi i mjestu

- preuzima odgovornost za svoje postupke
- prepoznaje pravila u korištenju broja 112.

Planirani broj nastavnih sati: 2

Opis aktivnosti učenika:

1. aktivnost

U uvodnom dijelu sata učitelj igranjem uloga glumi telefonski poziv, gdje ima ulogu pozivatelja i primatelja (operatera) u jedinstvenome komunikacijskom centru za sve hitne situacije. Učitelj jasno i dovoljno glasno izgovara vlastito ime, prezime, adresu i telefonski broj, pojašnjava što se dogodilo te gdje, kako i zbog čega treba pomoć. Zatim slijedi rasprava o pozivu i tijeku razgovora: zašto je važno znati broj žurnih službi i koje su informacije potrebne. Ako aktivnost pokaže da većina učenika ne zna vlastitu adresu i broj telefona, treba ih potaknuti da nauče.

2. aktivnost

Slijedi aktivnost rada u skupinama gdje učenici izrađuju modele brojeva 112. Pri radu se koriste kartonom, papirom, bojicama i priborom za pisanje. Kako brojevi budu napisani, obojani i izrezani, treba pravilno posložiti broj za hitne slučajeve. Uradak mogu posložiti na podu, ploči, stolu ili u zraku.

3. aktivnost

Igra „Traženje predmeta”: Učenici u učionici traže tajanstveni predmet kojim se koriste djelatnici žurnih službi (igračka vatrogasni kamion, vozilo hitne pomoći, sjekira, ljestve, uže, zaštitna kaciga, rukavice i sl.). Kad se predmet pronađe, učenik treba imitirati zvuk korišten pri kretanju vozila ili opisati mogućnosti korištenja.

4. aktivnost

Izrada plakata: Razgovor s učenicima o odgovornom ponašanju i opasnostima što se ne smije činiti kad su sami kod kuće (npr. ne smiju nikoga pustiti u stan, paliti šibice, svijeće, upaljače i nepoznate naprave, isprobavati tekućine u bocama...). Slijedi crtanje skice jednog ili više odgovornih ponašanja koje učenici svakodnevno provode. Zatim slijedi izložba uradaka na školskoj ploči ili panou.

5. aktivnost

Čitanje, pisanje i slaganje slova i riječi uz pomoć razredne slovarice:

Učenici odabiru napisanu riječ, čitaju, pišu ili slažu na panou i zatim prepričaju događaj koji su proživjeli ili situaciju iz obitelji, učionice ili na putu od kuće do škole.

ODGOVORNOST = poticanje, povjerenje, čuvanje tajne, iskrenost, suosjećanje

OČEKUJEM = pomoć, strpljenje, razumijevanje, sudjelovanje, dobrodošlicu

ZAJEDNIŠTVO = dijeljenje, učenje, igra, suradnja

6. aktivnost

Igra „Dan – noć”:

Učitelj govori točne i netočne rečenice o odgovornom ponašanju. Učenici pažljivo slušaju te čučnu ako je tvrdnja netočna, a ustanu ako je tvrdnja točna.

Smijem pod odmorom trčati po školskim hodnicima. Prijatelje uvijek pozdravim. Kada nešto želim, reći ću molim te! Izvoli, pristojno je reći. Kada se nekome želim zahvaliti, reći ću hvala. Hvala kažem kada

nekoga želim upoznati. Lijepo je oprostiti. Nije pristojno zahvaliti za pomoć. Ako pogriješim, ispričat ću se i neću ponoviti isto.

7. aktivnost

Slikopriča:

Razgovor s učenicima o situacijama u kojima će zatražiti pomoć roditelja, učitelja i djelatnika u školi. Učenici odgovaraju na postavljena pitanja. Tijekom razgovora učiteljica/učitelj pišu velikim tiskanim slovima kratke rečenice u kojima pojedinu riječ zamjenjuje sličica noža, zavoja, razbijene čaše ili telefona.

Daroviti učenici

Potrebno je usmeno odgovoriti na sljedeća pitanja: *Čemu služe pravila?, Na koji način lijekovi mogu biti opasni?, Smijemo li sami uzimati neki lijek?, Zašto?, Čemu služi utičnica? i Zašto je utičnica opasna?.* Tijekom aktivnosti igranja uloga mogu preuzeti ulogu primatelja poziva. Pozdravlja i postavlja sljedeća pitanja: *Kako se zovete?, Na kojoj se adresi nalazite?, Koji je Vaš broj telefona? i Što se dogodilo?.*

Učenici s teškoćama

Ako je potrebno, učitelj im pomaže tijekom svih aktivnosti prepoznavanja opasnosti u domu i okruženju. Dodatno im objašnjava odgovorno ponašanje uz radne listiće na kojima je ilustracija lica s osjećajima koji im mogu pomoći u radu.

Vrednovanje

Primjer vrednovanja za učenje

Vrednovanje se odvija uz pomoć kartice s + znači *slažem se* i kartice s crticom – znači *ne slažem se*, učiteljica/učitelj različito poslože brojeve 112 (211, 121 ili izostave jedan broj...), a učenici podižu kartice ovisno smatraju li primjer niza posloženih brojeva točnim ili netočnim. Na taj način učiteljica/učitelj uviđa koliko je učenika u razrednom odjelu usvojilo odgojno-obrazovni ishod i treba li kroz nove aktivnosti provoditi vježbanje.

Primjer vrednovanja za učenje

Učiteljica/učitelj postavlja pitanja na koja učenici odgovaraju podižući kartice s + i –. Jedan učenik odgovara, a ostali učenici procijene jesu li čuli točan ili netočan odgovor.

Primjeri pitanja

Navedi situacije u kojima je potrebno nazvati broj 112.

Što bi se moglo dogoditi ako se neodgovorno koristiš oštrim predmetom?

Što ćeš učiniti ako nepoznata osoba uporno kuca na tvoja vrata, a sam si kod kuće?

Primjer vrednovanja kao učenje

Učenici slušaju što učiteljica/učitelj čita i odgovaraju pokretima tijela: pljesak dlanovima ako se slažu s tvrdnjom, poskokom okrenu leđa ako se ne slažu s tvrdnjom.

1. Znam komu govorim svoje ime, prezime i adresu.
2. Znam komu trebam prijaviti prijetnju.
3. Prepoznajem situacije u kojima je potrebno pozvati broj 112.

Povezanost s međupredmetnim temama i drugim nastavnim predmetima:

osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.

goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.

uku A.1.2. Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja.

uku A.1.3. Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.

uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.

uku B.1.4. Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.

uku D.1.2. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.

PV OŠ C.1.1. Učenik primjenjuje osnovne vještine brige o sebi.

MAT OŠ A.1.1. Opisuje i prikazuje količine prirodnim brojevima i nulom.

MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz.

HJ OŠ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.

OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

PRI OŠ A.1.1. Učenik opisuje prirodu kao cjelinu građenu od manjih dijelova uočavajući njihova svojstva na temelju opažanja neposrednog okoliša.

OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja.

OŠ TZK A.1.2. Provodi jednostavne motoričke igre.

OŠ TZK B.1.1. Slijedi upute za svrstavanje u prostoru i prema tjelesnoj visini.

Povezanost nastavnog predmeta Društvo i zajednica s drugim nastavnim predmetima i međupredmetnim temama

Odgojno-obrazovni ishodi nastavnog predmeta Društvo i zajednica povezani su s odgojno-obrazovnim ishodima drugih nastavnih predmeta i očekivanjima međupredmetnih tema.

Društvo i zajednica novi je nastavni predmet u razrednoj nastavi osnovne škole. Nastao je, zajedno s nastavnim predmetom Prirodoslovlje, razdvajanjem i proširivanjem odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Priroda i društvo. Iz toga proizlazi i velika povezanost nastavnog predmeta Društvo i zajednica s nastavnim predmetom Prirodoslovlje. Ta se povezanost ogleda najviše u odgojno-obrazovnim ishodima vezanima uz fizičku geografiju (npr. obilježja reljefa, klime, tla i voda na raznim prostornim obuhvatima; obilježja, izmjena te trajanje godišnjih doba; izmjena i trajanje dana i noći).

Često je usvajanje odgojno-obrazovnog ishoda iz Prirodoslovlja (npr. PRI OŠ B.1.1. *Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja*) usko povezano s usvajanjem odgojno-obrazovnog ishoda u nastavnom predmetu Društvo i zajednica (npr. DIZ OŠ B.1.1. *Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu*) gdje je naglasak na vremenskom slijedu godišnjih doba, a ne na njihovim obilježjima kao u Prirodoslovlju.

Ponekad je slučaj da je usvajanje odgojno-obrazovnog ishoda u Prirodoslovlju preduvjet uspješnog usvajanja ishoda u nastavnom predmetu Društvo i zajednica. Tako, primjerice, da bi učenik mogao usvojiti ishod iz nastavnog predmeta Društvo i zajednica DIZ OŠ A.3.1. *Učenik opisuje prostornu organizaciju te život i rad ljudi u tradicijskoj regiji i županiji uz pomoć geografske karte.*, treba najprije na nastavnom predmetu Prirodoslovlje usvojiti ishod PRI OŠ A.3.2. *Učenik opisuje osnovna obilježja prirodnih elemenata tradicijske regije i županije.* Sve veze jasno su navedene u kurikulumima nastavnih predmeta u rubrici Preporuke za usvajanje odgojno-obrazovnih ishoda.

Sadržaji vezani uz kartografiju podijeljeni su između ovih dvaju nastavnih predmeta tako da se društveni elementi geografske karte (npr. prometnice, granice, objekti, naselja) uče i poučavaju na nastavnom predmetu Društvo i zajednica, a prirodni elementi, koji se na geografskim kartama najčešće prikazuju bojama (npr. vode plavom bojom, reljef skalom boja, vegetacija zelenom bojom), uče se i poučavaju na nastavnom predmetu Prirodoslovlje. Unatoč toj podijeljenosti kartografskih sadržaja između dvaju nastavnih predmeta, preporučuje se geografsku kartu sagledavati cjelovito te vještine kartografske pismenosti razvijati u nastavi obaju predmeta.

Preporučuje se u planiranju izvanučioničke nastave koristiti se uskom povezanosti ovih dvaju nastavnih predmeta te je ostvariti suradnjom usvajajući odgojno-obrazovne ishode obaju nastavnih predmeta.

Slušanje, govorenje, čitanje i pisanje povezano je sa svim odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Društvo i zajednica pa je tako ovaj predmet povezan s nastavnim predmetom Hrvatski jezik. Sve nastavne aktivnosti možemo povezati s odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Hrvatski jezik u predmetnom području Hrvatski jezik i komunikacija, posebno s ishodima vezanim uz komunikaciju i jezično izražavanje.

Povezanost nastavnih predmeta Društvo i zajednica te Matematika je višestruka. Učenik će upoznavanjem društvenih sadržaja uspoređivati te dovoditi pojave i predmete u različite odnose (pr. ishod iz razrade ishoda *primjenjuje u svakodnevnim situacijama odnose: ispred – iza, lijevo – desno*).

Učenik može prikupljati i prikazivati podatke na različite načine, crtanjem, zapisivanjem, ali i uz pomoć digitalnih alata. To je jedan od načina na koji su povezani nastavni predmeti Društvo i zajednica te Informacijske i digitalne kompetencije. Ovu povezanost možemo osnažiti korištenjem interneta kao izvora informacija (pr. odgojno-obrazovni ishod IDK OŠ A.1.1.), a učenik se može koristiti i različitim medijskim sadržajima za učenje ili prikazivanje podataka (pr. odgojno-obrazovni ishod IDK OŠ A.2.2.). Ponašanje na društvenim mrežama ili drugim kolaborativnim platformama povezano je s odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Društvo i zajednica pa se tako odgojno-obrazovni ishodi IDK OŠ B.2.2. i DIZ OŠ C.2.1. nadopunjuju.

Usvojenost odgojno-obrazovnih ishoda iz nastavnog predmeta Društvo i zajednica (odgojno-obrazovni ishodi DIZ OŠ A.1.2., DIZ OŠ B.2.1., DIZ OŠ C.2.1., DIZ OŠ B.4.1.) temelj su za ostvarivanje odgojno-obrazovnih ishoda u nastavnom predmetu Praktične vještine, konkretno za odgojno-obrazovne ishode PV OŠ C.1.2., PV OŠ A.2.2., PV OŠ B.2.2., PV OŠ C.2.1., PV OŠ C.2.3. i PV OŠ C.4.1. Znanja koja učenik stječe usvajanjem odgojno-obrazovnih ishoda nastavnog predmeta Društvo i zajednica preduvjet su za razvoj vještina u spomenutim odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Praktične vještine koje uključuju sigurno sudjelovanje u prometu, izradu različitih rukotvorina za organiziranje vremena, utjecaj tehnologije na čovjeka, brigu o sebi, poduzetnost i inovativnost.

Nastavne aktivnosti u učenju i poučavanju nastavnog predmeta Društvo i zajednica mogu se na različite načine povezati i s nastavnim predmetima Likovna kultura, Glazbena kultura i Tjelesna i zdravstvena kultura.

Međupredmetna tema Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije obuhvaća odgovorno i stvaralačko služenje informacijskom i komunikacijskom tehnologijom u nastavnom predmetu Društvo i zajednica. Tehnologija je sredstvo koje obogaćuje i omogućuje različita iskustva učenja i poučavanja u prvom razredu osnovne škole uporabom obrazovnih računalnih sadržaja i igara u projektnim i izvanučioničkim aktivnostima te aktivnostima na terenu. Učenik prepoznaje utjecaj tehnologije na zdravlje i okoliš primjenjujući tehnike razgibavanja zauzimajući pravilan položaj tijela tijekom i nakon rada na računalu.

Odgojno-obrazovna povezanost međupredmetne teme Osobni i socijalni razvoj s odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Društvo i zajednica vidljiva je u svim odgojno-obrazovnim ciklusima. Osobni i socijalni razvoj međupredmetna je tema koja potiče cjelovit razvoj djece isto kao i predmet Društvo i zajednica. Vrijednosti učenja i poučavanja ove međupredmetne teme usko su povezane sa svim vrijednostima kojima nastavni predmet Društvo i zajednica pridaje osobitu pozornost: znanje, identitet, odgovornost, integritet i uvažavanje, a nalaze se u razradi odgojno-obrazovnih ishoda DIZ OŠ A.1.1. *Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto* te pridonosi razvoju osobnog, kulturnog i nacionalnog identiteta, ali i identiteta osobe. Odgojno-obrazovni ishod nastavnog predmeta DIZ OŠ C.1.2. *Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu* potiče empatiju u zajednici obitelji, domu i razrednom odjelu. Poučava se ponašanjima koja omogućuju ostvarivanje želja, potreba i potencijala bez ugrožavanja drugih uz međusobno uvažavanje te aktivno sudjelovanje u svim nastavnim aktivnostima. U radu s učenicima prvog razreda upotrebljavaju se radionice, igranje uloga i igra kao način izražavanja i učenja, rasprava uz prikladne tekstove i slikovnice, predstave i animirani filmovi.

Međupredmetna tema Zdravlje također je povezana s nastavnim predmetom Društvo i zajednica. Odgovorna ponašanja čuvaju i unapređuju zdravlje i uspješan život, stoga je cilj motiviranje i pružanje znanja i potpore učenicima za razumijevanje povezanosti tjelesnog, mentalnog i emocionalnog zdravlja, usvajanje zdravih stilova života i odgovornog ponašanja, jačanje samopoštovanja i samopouzdanja te lakše ostvarivanje ravnopravnih osobnih i društvenih veza poštujući tuđe posebnosti. Učenici prvog razreda usvajaju načine pravilnoga držanja tijela pri sjedenju, stajanju i hodanju nabrajajući osnovne rizike sjedilačkog načina provođenja vremena, posebno provedenog pred ekranom. Važno je znati kako pravilno podići, nositi teret, nositi školsku torbu, primjereno se udaljiti od ekrana, knjige i pisanke, kao i održavati osobnu higijenu i higijenu okoline radi očuvanja zdravlja. Izvanučionička nastava može se ostvariti suradnjom s timom školske medicine.

Međupredmetna tema Poduzetništvo i nastavni predmet Društvo i zajednica prožimaju se tijekom svih četiriju godina učenja i poučavanja. Od najranije dobi osnažuje se i potiče proces usvajanja poduzetničkog mišljenja i djelovanja. Učenici uče o aktivnom i odgovornom sudjelovanju u društvu, a učenje za poduzetništvo otvara vrata raznim životnim mogućnostima i perspektivama. Radne navike i razvoj osobina poduzetne osobe stječu se postupno, a odgovornost, samostalnost, marljivost, inicijativnost, kreativnost, inovativnost i sposobnost donošenja odluka razvijaju se tijekom svih nastavnih sati. Učenici od prvog razreda razvijaju upornost, pozitivan stav prema radu i prihvaćanje drugačijih mišljenja i stavova.

Međupredmetna tema Učiti kako učiti prisutna je na svakome nastavnom satu te u svim odgojno-obrazovnim ishodima nastavnog predmeta Društvo i zajednica. Međutim, različita područja učenja zahtijevaju ponešto različite pristupe, strategije i metode učenja kako bi nastava pružila mogućnosti razvoja različitih kompetencija. Tijekom učenja i poučavanja odgojno-obrazovnih ishoda predmeta Društvo i zajednica u prvom razredu osnovne škole potrebna je stalna integracija s ovom međupredmetnom temom, što omogućuje aktivno učenje i pozitivan stav prema učenju. Učenik razvija sposobnost primjene stečenih znanja i vještina u različitim životnim situacijama. Da bi učenik razumio

i usvojio odgojno-obrazovne ishode predmeta, potrebne su različite strategije, vještine i metode učenja. Međupredmetna tema Učiti kako učiti povezana je s razumijevanjem organizacije prostora i vremena te s odnosom pojedinca s drugima ključnim za razvoj socijalizacije i identiteta te za osobni rast i razvoj.

Međupredmetna tema Održivi razvoj povezana je s nastavnim predmetom Društvo i zajednica jer potiče razvoj kritičkog mišljenja, prilagodbe promjenama i sposobnost rješavanja problema podizanjem svijesti i produblivanjem razumijevanja svih pitanja održivosti. Pomaže učeniku uskladiti ponašanje u svakodnevnom životu i školi s pravilima održivog razvoja. Učenje i poučavanje međupredmetne teme Održivi razvoj osposobljava učenike za samostalno i odgovorno odlučivanje o pitanjima važnima za njih same i za društvo u cjelini. Primjer uske povezanosti je odgojno-obrazovno očekivanje odr A.1.1. i odgojno-obrazovni ishod DIZ OŠ A.1.1. usvajanjem kojega učenik prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici. Sva tri koncepta nastavnog predmeta Društvo i zajednica svojim su odgojno-obrazovnim ishodima snažno povezani s domenama Dobrobit i Djelovanje.

Odgojno-obrazovni ishodi nastavnog predmeta Društvo i zajednica pridonose usvajanju odgojno-obrazovnih očekivanja međupredmetne teme Građanski odgoj i obrazovanje u domenama Ljudska prava, Demokracija i Društvena zajednica. Svrha je Građanskog odgoja i obrazovanja osposobiti i osnažiti učenike za aktivno i učinkovito obavljanje građanske uloge. U 1. razredu odgojno-obrazovnim ishodima DIZ OŠ A.1.1. i C.1.1. učenici razvijaju odgovornost kao članovi razredne, školske i lokalne zajednice i usvajaju temeljna znanja o ljudskim pravima koja primjenjuju u životu. Korištenjem metoda suradničkog i iskustvenog učenja te učenjem izvan škole učenici razvijaju vještine potrebne za suradnju u svim aspektima života oblikujući cjelovito iskustvo aktivnog građanstva. Povezivanjem domene Ljudska prava i odgojno-obrazovnog ishoda DIZ OŠ C.1.2. učenike uključujemo u proces primjene pravila (u razredu, domu, školi i mjestu) koja će poštivati i time pridonijeti jednakosti i uvažavanju različitosti u zajednici i društvu. Učenici se upoznaju s načinima ostvarivanja svojih prava na konkretnim primjerima iz svakodnevnog života, prihvaćaju različitosti i prepoznaju slučajeve diskriminacije te procjenjuju kako primjereno reagirati, odnosno komu se i kako obratiti za pomoć.

Primjeri godišnjega izvedbenog kurikuluma za nastavni predmet Društvo i zajednica

U nastavku se nalaze dva primjera godišnjih izvedbenih kurikuluma za nastavni predmet Društvo i zajednica u 1. razredu.

1. primjer

Godišnji izvedbeni kurikulum – Društvo i zajednica 1. razred				
Tema	Okvirni broj sati	Odgojno-obrazovni ishodi	Očekivanja međupredmetnih tema	Povezanost s drugim nastavnim predmetima
Idemo u školu	7 sati (rujan i listopad)	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	goo B.1.1. Učenik promiče pravila demokratske zajednice. goo B.1.2. Učenik sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.	OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje. OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi,

		<p>DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.</p> <p>DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.</p>	<p>odr C.1.2. Učenik identificira primjere dobrog odnosa prema drugim ljudima.</p> <p>odr B.2.1. Učenik objašnjava da djelovanje ima posljedice i rezultate.</p> <p>osr A.1.4. Učenik razvija radne navike.</p> <p>osr C.1.2. Učenik opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.</p> <p>osr C.1.3. Učenik pridonosi skupini.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>zdr B.1.1./A Učenik razlikuje primjereno od neprimjerenog ponašanja.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>	<p>sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>OŠ TZK A.1.2. Učenik provodi jednostavne motoričke igre.</p> <p>PV OŠ A.1.1. Učenik izrađuje tvorevinu prema uputama koristeći se različitim materijalima, priborom i alatom za rad.</p> <p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okruženju na siguran način.</p>
Obitelj i dom	5 sati (listopad i studeni)	<p>DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice.</p> <p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u</p>	<p>odr A.1.1. Učenik prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici.</p>	<p>OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.</p>

		<p>svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.</p> <p>DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.</p>	<p>osr A.1.1. Učenik razvija sliku o sebi.</p> <p>osr C.1.1. Učenik prepoznaje potencijalno ugrožavajuće situacije i navodi što treba činiti u slučaju opasnosti.</p> <p>osr C.1.2. Učenik opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.</p> <p>osr C.1.3. Učenik pridonosi skupini.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p> <p>zdr C.1.1./B Učenik prepoznaje i izbjegava opasnosti kojima je izložen u kućanstvu i okolini.</p>	<p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>OŠ TZK A.1.2. Učenik provodi jednostavne motoričke igre.</p> <p>PV OŠ A.1.1. Učenik izrađuje tvorevinu prema uputama koristeći se različitim materijalima, priborom i alatom za rad.</p> <p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okruženju na siguran način.</p>
Ja i moja zajednica	6 sati (prosinac i siječanj)	<p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje</p>	<p>goo A.1.1. Učenik se ponaša u skladu s dječjim pravima u svakodnevnom životu.</p> <p>goo A.1.2. Učenik aktivno zastupa dječja prava.</p>	<p>OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.</p>

		<p>odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.</p> <p>DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu školi i mjestu.</p>	<p>goo B.1.1. Učenik promiče pravila demokratske zajednice.</p> <p>goo B.1.2. Učenik sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.</p> <p>goo C.1.1. Učenik sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.</p> <p>goo C.1.3. Učenik promiče kvalitetu života u razredu.</p> <p>odr A.1.1. Učenik prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici.</p> <p>osr B.1.1. učenik prepoznaje i uvažava potrebe i osjećaje drugih.</p> <p>osr B.1.3. Učenik razvija strategije rješavanja sukoba.</p> <p>osr C.1.2. Učenik opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.</p> <p>osr C.1.3. Učenik pridonosi skupini.</p> <p>uku D.1.4. Učenik ostvaruje dobru komunikaciju s drugima, uspješno surađuje u različitim</p>	<p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>OŠ TZK A.1.2. Učenik provodi jednostavne motoričke igre.</p> <p>PV OŠ A.1.1. Učenik izrađuje tvorevinu prema uputama koristeći se različitim materijalima, priborom i alatom za rad.</p> <p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okružju na siguran način.</p>
--	--	--	--	--

			<p>situacijama i spreman je zatražiti i ponuditi pomoć.</p> <p>zdr B.1.2./C Učenik prepoznaje i uvažava različitosti.</p>	
Moje mjesto	9 sati (veljača, ožujak i travanj)	<p>DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice.</p> <p>DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru.</p> <p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.</p>	<p>goo B.1.1. Učenik promiče pravila demokratske zajednice.</p> <p>ikt A.1.2. Učenik se uz učiteljevu pomoć služi odabranim uređajima i programima.</p> <p>ikt A.1.3. Učenik primjenjuje pravila za odgovorno i sigurno služenje programima i uređajima.</p> <p>ikt C.1.3. Učenik uz učiteljevu pomoć odabire potrebne informacije među pronađenima.</p> <p>odr A.1.1. Učenik prepoznaje svoje mjesto i povezanost s drugima u zajednici.</p> <p>odr B.1.1. Prepoznaje važnost dobronamjernoga djelovanja prema ljudima i prirodi.</p>	<p>OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.</p> <p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>OŠ TZK A.1.2. Učenik provodi jednostavne motoričke igre.</p> <p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okružju na siguran način.</p>

		<p>odr C.1.2. Učenik identificira primjere dobrog odnosa prema drugim ljudima.</p> <p>osr B.1.1. učenik prepoznaje i uvažava potrebe i osjeća druge.</p> <p>osr C.1.1. Učenik prepoznaje potencijalno ugrožavajuće situacije i navodi što treba činiti u slučaju opasnosti.</p> <p>osr C.1.2. Učenik opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.</p> <p>uku A.1.1. Učenik uz pomoć učitelja traži nove informacije iz različitih izvora i uspješno ih primjenjuje pri rješavanju problema.</p> <p>uku A.1.3. Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjeća pri učenju i rješavanju problema.</p> <p>uku B.1.2. Učenik na poticaj i uz pomoć učitelja prati svoje učenje.</p> <p>uku B.1.4. Na poticaj i uz pomoć</p>	<p>PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama.</p>
--	--	---	---

			<p>učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.</p> <p>uku C.1.1. Učenik može objasniti vrijednost učenja za svoj život.</p> <p>zdr B.1.1./A Učenik razlikuje primjereno od neprimjerenog ponašanja.</p>	
<p>Snalazimo se u vremenu</p>	<p>8 sati (travanj, svibanj i lipanj)</p>	<p>DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje vremena u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.</p>	<p>goo B.1.1. Učenik promiče pravila demokratske zajednice.</p> <p>goo B.1.2. Učenik sudjeluje u odlučivanju u demokratskoj zajednici.</p> <p>odr C.1.2. Učenik identificira primjere dobrog odnosa prema drugim ljudima.</p> <p>odr B.2.1. Učenik objašnjava da djelovanje ima posljedice i rezultate.</p> <p>osr A.1.4. Učenik razvija radne navike.</p> <p>osr C.1.2. Učenik opisuje kako društvene norme i pravila reguliraju ponašanje i međusobne odnose.</p>	<p>OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.</p> <p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>OŠ TZK A.1.2. Učenik provodi jednostavne motoričke igre.</p> <p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i</p>

			<p>osr C.1.3. Učenik pridonosi skupini.</p> <p>uku A.1.2. Učenik se koristi jednostavnim strategijama učenja i rješava probleme u svim područjima učenja uz pomoć učitelja.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>uku B.1.4. Učenik na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.</p> <p>zdr B.1.1./A Učenik razlikuje primjereno od neprimjerenog ponašanja.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>	<p>uređaje u okružju na siguran način.</p> <p>PRI OŠ B.1.1. Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja.</p> <p>PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički.</p>
--	--	--	---	---

2. primjer

Godišnji izvedbeni kurikulum – Društvo i zajednica 1. razred

Mjesec i redni broj sata	Tema	Nastavna jedinica	Odgojno-obrazovni ishodi	Povezanost s odgojno-obrazovnim ishodima drugih predmeta i odgojno-obrazovnim očekivanjima međupredmetnih tema
Rujan 1.	Dom, škola i ja	Uvodni sat	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto.	OŠ HJ A.1.1. Učenik razgovara i govori u skladu s jezičnim razvojem izražavajući svoje potrebe, misli i osjećaje.

				osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Rujan 2.		Od kuće do škole	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Rujan 3.		U školi	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto.	goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Rujan 4.		U domu i školi – prostorije	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Listopad 5.		U domu i školi – djelatnici	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Listopad 6.		U domu i školi – odgovorno ponašanje	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto. DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Listopad 7.	Moje okružje	Ja u prometu	DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru. DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila,	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje

			prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. uku A.1.3. Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Listopad 8.		Odnosi u prometu	DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru. DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama. PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okruženju na siguran način. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Studeni 9.		Promet – istraživačke aktivnosti na terenu	DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru. DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu	PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama. OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge. uku B.1.2. 2. Praćenje

				Na poticaj i uz pomoć učitelja prati svoje učenje.
Studeni 10.		Promijenim položaj i mijenja li se sve oko mene?	DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge. uku B.1.2./2. Praćenje Na poticaj i uz pomoć učitelja prati svoje učenje.
Studeni 11.		Moje mjesto – organizacija javnih i drugih površina u mjestu	DIZ OŠ A.1.1. Učenik uspoređuje različite zajednice: dom, školu i mjesto. DIZ OŠ A.1.2. Učenik opisuje utjecaj promjene položaja na odnose u prostoru.	PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge. uku B.1.2./2. Praćenje Na poticaj i uz pomoć učitelja prati svoje učenje.
Studeni 12.	Vrijeme	Snalaženje u vremenu	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Prosinac 13.		Dan, doba dana	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu.	PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.

				zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Prosinac 14.		Dani u tjednu	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. Zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Prosinac 15.		Jučer, danas, sutra	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Siječanj 16.		Snalaženje u vremenu – sistematizacija i istraživačke aktivnosti	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Siječanj 17.		Aktivnosti i obveze učenika i članova obitelji tijekom dana – integracija	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje

				<p>sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama.</p> <p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>
Siječanj 18.		Vremenski slijed obveza, aktivnosti i događaja	<p>DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.</p>	<p>MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20.</p> <p>MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz.</p> <p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>
Veljača 19.		Vremenski slijed obveza, aktivnosti i događaja	<p>DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu.</p> <p>DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.</p>	<p>MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz.</p> <p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p> <p>osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p>
Veljača 20.		Godišnja doba	<p>DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu.</p>	<p>PRI OŠ B.1.1. Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja.</p>

			DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. uku A.1.3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Veljača 21.		Godišnja doba	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	PRI OŠ B.1.1. Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja. OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. PRI OŠ B.1.3. Učenik prepoznaje na temelju opažanja da se određene pojave i procesi u prirodi odvijaju ciklički. osr B.1.2.Razvija komunikacijske kompetencije. zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.
Ožujak 22.		Vremenski slijed	DIZ OŠ B.1.1. Učenik opisuje organiziranost vremena u svakodnevnom životu. DIZ OŠ B.1.2. Učenik primjenjuje vremenski slijed u svakodnevnom životu.	MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. MAT OŠ B.1.2. Prepoznaje uzorak i nastavlja niz. PRI OŠ B.1.1. Učenik uspoređuje obilježja pojedinih godišnjih doba na temelju opažanja. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog

				<p>života te društvenim kontekstom.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>
Ožujak 23.	Društvo, prijatelji i ja	Moje mjesto u obitelji i razrednoj zajednici	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	<p>PV OŠ B.1.2. Učenik koristi pribor, alate i uređaje u okruženju na siguran način.</p> <p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>
Ožujak 24.		Moje mjesto u obitelji i razrednoj zajednici	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	<p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.</p> <p>zdr B.1.2./A Učenik se prilagođava novom okruženju i opisuje svoje obveze i uloge.</p>
Ožujak 25.		Prijatelji, društvo i ja	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	<p>OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.</p> <p>uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje.</p> <p>goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.</p> <p>osrB.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.</p>
Travanj 26.		Moja uloga u zajednici	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u

			članovima zajednica kojima pripada.	uobičajenim komunikacijskim situacijama. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.
Travanj 27.		Međusobni odnosi članova zajednica kojima učenik pripada	DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. uku A.1.4. Učenik oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.
Travanj 28.		Sve oko nas – značajni datumi i događaji	DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila, prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20. OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.
Svibanj 29.		Posebnosti i vrijednosti članova zajednica	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije. goo C.1.1. Sudjeluje u zajedničkom radu u razredu.
Svibanj 30.		Kada i zašto nazvati 112	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.

				osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Svibanj 31.		Prepoznajem i primjenjujem pravila u domu, školi i mjestu	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Svibanj 32.		Odgovaram za svoje postupke	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama.
Lipanj 33.		Koliko imam prava, toliko imam dužnosti	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	osr B.1.2. Razvija komunikacijske kompetencije.
Lipanj 34.	Društvo, prijatelji i ja	Ugroza osobne sigurnosti	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada.	OŠ HJ A.1.5. Učenik upotrebljava riječi, sintagme i rečenice u točnome značenju u uobičajenim komunikacijskim situacijama. OŠ TZK A.1.1. Izvodi prirodne načine gibanja. PV OŠ C.1.2. Učenik demonstrira pravilno kretanje sudionika u prometu u različitim jednostavnim situacijama. A.1.3.. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.
Lipanj 35.		Promisli i djeluj	DIZ OŠ C.1.1. Učenik opisuje odnos prema sebi i drugim članovima zajednica kojima pripada. DIZ OŠ C.1.2. Učenik uspoređuje pravila,	OŠ LK C.1.2. Učenik povezuje neki aspekt umjetničkog djela s iskustvima iz svakodnevnog života te društvenim kontekstom. MAT OŠ A.1.3. Koristi se rednim brojevima do 20.

			prava i dužnosti u domu, školi i mjestu.	<p>uku A.1.3. Kreativno mišljenje Učenik spontano i kreativno oblikuje i izražava svoje misli i osjećaje pri učenju i rješavanju problema.</p> <p>uku B.1.4./4. Samovrednovanje/samoprocjena Na poticaj i uz pomoć učitelja procjenjuje je li uspješno riješio zadatak ili naučio.</p>
--	--	--	--	--

Literatura

De Zan, I. (2005). *Metodika nastave prirode i društva*. Zagreb: Školska knjiga.

Dumper, K. i dr. (10. lipnja 2023). *Introductory Psychology*. Dohvaćeno iz <https://opentext.wsu.edu/psych105/chapter/7-4-problem-solving/>

Dweck, S. (2018). *Mentalni sklop*. Split: Harfa.

Marzano, R. J., Pickering, D. J., Pollock, J. E. (2006). *Nastavne strategije: kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija*. Zagreb: Educa.

Matijević, M. i Bognar, L. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Građanski odgoj i obrazovanje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_217.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Održivi razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_152.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Osobni i socijalni razvoj za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_153.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Poduzetništvo za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_157.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Učiti kako učiti za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_154.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Uporaba informacijske i komunikacijske tehnologije za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_150.html

Odluka o donošenju kurikulumuma za međupredmetnu temu Zdravlje za osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj. (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_212.html

- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Geografija za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_145.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Glazbena kultura za osnovne škole i Glazbena umjetnost za gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_151.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Hrvatski jezik za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_10_215.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Likovna kultura za osnovne škole i Likovna umjetnost za gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_162.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Matematika za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_146.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Povijest za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_557.html
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Priroda i društvo za osnovne škole u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_147.htm
- Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tjelesna i zdravstvena kultura za osnovne škole i gimnazije u Republici Hrvatskoj.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_03_27_558.html
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnim i srednjim školama.* (2019). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_09_82_1709.html
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.* (2021). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2021_09_100_1801.html
- Pravilnik o načinima, postupcima i elementima vrednovanja učenika u osnovnoj i srednjoj školi.* (2010). Dohvaćeno iz https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_09_112_2973.html
- Premužak, M. (2022). *Sposobnost rješavanja problema je među najtraženijima kod poslodavca – kako im pokazati da ju imate?* Dohvaćeno iz <https://lidermedia.hr/zivot/sposobnost-rjesavanja-problema-je-medu-najtrazenijima-kod-poslodavca-kako-im-pokazati-da-ju-imate-144271>
- Škola za život za učitelje predmetne nastave.* (2021). Dohvaćeno iz CARNET – Arhiva 2021 Loomen: <https://arhiva-2021.loomen.carnet.hr/course/view.php?id=8522>
- Smjernice za rad s darovitom djecom i učenicima.* (2022). Dohvaćeno iz Ministarstvo znanosti i obrazovanja: <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Publikacije/Smjernice-za-rad-s-darovitom-djecom-i-ucenicima.pdf>

Smjernice za rad s učenicima s teškoćama. (2021). Dohvaćeno iz Ministarstvo znanosti i obrazovanja:
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Smjernice%20za%20rad%20s%20ucenicima%20s%20teskocama.pdf>

Smjernice za vrednovanje procesa i ostvarenosti odgojno-obrazovnih ishoda u osnovnoškolske i srednjoškolske odgoju i obrazovanju. (2019). Dohvaćeno iz
<https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/PristupInformacijama/eSavjetovanja-2019/Smjernice%20za%20vrednovanje%20procesa%20i%20ostvarenosti%20odgojno-obrazovnih%20ishoda%20-%20eSavjetovanje%204-12-2019.pdf>

Sorić, I. (2014). *Samoregulirano učenje: možemo li naučiti učiti.* Jastrebarsko: Naklada Slap.

Zloković, J., Dečman Dobrnjič, O. (2008). *Djeca u opasnosti!* Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.